

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Dato: 18. februar 2022

Samtlige ministerier mv.

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Kommende serviceaftale ved Thule Air Base: Den 16. februar 2022 var der deadline for at byde på den fremtidige civile drift af Pituffik. En række forskere har udtalt sig om sagen, herunder seniorforsker ved DIIS Ulrik Pram Gad, som til Sermitsiaq den 16. februar 2022 bl.a. udtaler: *"Amerikanerne har forstået, at kontrakten er rigtig vigtig for Grønland. Hvis det nu ender med, at et amerikansk selskab vinder udbuddet, så vil man skuffe Grønland igen. Det vil være et rigtig dårlig håndværk, hvis det ender med et amerikansk foretagende."* Han påpeger samtidig, at det aldrig bliver så økonomisk lukrativt som tidligere, da de nye kontrakter er mere detaljerede. MF Aaja Chemnitz Larsen (IA) har stillet udvalgsspørgsmål vedr. status og proces for forhandlingerne om servicekontakten. Det fremgår bl.a. af udenrigsministerens svar, at regeringen og Naalakkersuisut i fællesskab har en løbende tæt dialog med USA, herunder for at sikre, at der bliver leveret på de konkrete elementer i aftalepakken om servicekontrakten på Pituffik. Formand for Naalakkersuisut Múte B. Egede har til KNR 17. februar 2022 udtalt, at det er hans klare forventning, at den ny servicekontrakt er til fordel for Grønland: *"Man er blevet enige om et grundlag for fremtidens servicekontrakter, som man har givet håndslag på. Jeg forventer, at det bliver overholdt, og at man på den måde danner grundlag for et godt samarbejde fremover"*. Ifølge det oplyste vil resultatet af udbudsprocessen blive offentliggjort ultimo 2022.

Reaktioner på udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi: I et interview med avisen Sermitsiaq d. 11. februar 2022 udtaler formand for Naalakkersuisut Múte B. Egede om regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi, som blev præsenteret d. 31. januar 2022: *"Der har ikke været inddragelse eller orientering af Naalakkersuisut, før den blev offentliggjort. Grønland har derfor ikke med-ejerskab til strategien, og Grønland har heller ikke været medforfatter til strategien"*. Han karakteriserer videre strategien som et *"dansk strategidokument, hvor det først og fremmest er det danske perspektiv og de danske interesser, der præsenteres og føres frem"*. I samme artikel kritiserer centerleder ved Grønlands Universitets center for udenrigs- og sikkerhedspolitik, Nasiffik, Rasmus Leander Nielsen, regeringens håndtering af sager om rigsfællesskabet: *"Så vidt jeg er orienteret, så vidste man i Grønland end ikke, at der skulle være pressemøde den pågældende dag. Og det er jo ikke særlig smart, hvis man ønsker Grønland og Færøernes opbakning til en ny strategi. Man skulle tro, at den danske regering havde taget ved lære af for eksempel forløbet omkring Kongerigets arktiske strategi samt den arktiske kapacitetspakke, hvor både Grønland og Færøerne har følt sig overkørt og ikke inkluderet, og hvor sagerne derfor fortsat er uafklarede. – Regeringen taler om dialog og ligeværd mellem rigsdelene, men havner alligevel gang på gang i de her sager, hvor de siger ét og gør noget andet. Og dermed skyder de sig selv i foden"*.

Optakt til ny fiskerilov: Naalakkersuisoq for Fiskeri og Fangst Aqqaluaq B. Egede afholder fiskeriseminarer "Fra Fiskerikommissionens Betænkning til ny fiskerilov" i Ilulissat d. 2-3. marts og i Nuuk d. 9-10. marts 2022, hvor fiskeriets parter og en række Inatsisartut-udvalg er inviteret. Formålet med seminarerne er at give mulighed for debat om fremtidens fiskeri i Grønland, der skal

føde ind i det kommende arbejde med en ny fiskerilov, som Naalakkersuisut forventer at kunne fremlægge på Forårssamlingen 2023.

Den eksisterende fiskerilov er fra 1996. Der har hen over årene været debat om fordelingen mellem det inden- og udenskærs fiskeri og om spredning af ejerskab. Der blev i 2017 fremsat forslag til ny fiskerilov, som i højere grad ville tilgodese det indenskærs fiskeri og de mindre aktører i fiskeriet. Dette forslag vakte omfattende debat og kritik, bl.a. fra Grønlands Erhverv og fisker- og fangerorganisationen KNAPK i forening. Forslaget blev 1. behandlet, men bortfaldt ved valg til Inatsisartut i 2018. Der blev herefter i 2019 nedsat en fiskerikommission, hvis anbefalinger til ny lov forelå i september 2021.

Fokus på forudsigelighed i udvikling af råstofsektoren: Naalakkersuisoq for finanser, råstoffer, justitsområdet og ligestilling Naaja Nathanielsen fremhæver i et længere interview i avisen Sermitsiaq d. 11. februar 2022, at koalitionen følger den samme mineralstrategi som den tidligere koalition satte i gang, da råstofsektoren er en branche, der kræver forudsigelighed. Hun udtaler bl.a.: *”Vi har haft og har fortsat en god dialog med branchen om, hvad de efterspørger fra os for eksempel en smidigere sagsbehandling, hvilket vi arbejder på. Vi kommer ikke til at ændre ved royalties eller andet, der påvirker selskabernes drift og økonomi. Vi kører altså videre med det setup, der var i forvejen og prøver at skabe så meget forudsigelighed for de selskaber, der er i landet som overhovedet muligt.”* Samtidig lægger Nathanielsen ikke skjul på, at loven om forbud mod efterforskning og udvinding af uran har haft betydning for et par projektere, og der er projekter der påvirkes direkte af loven, herunder australske Greenland Minerals: *”Det er klart, at Greenland Minerals er blevet påvirket direkte af den nye lovgivning. Vi tager ikke deres licens fra dem, men de kan ikke gøre sig forhåbninger om at få en udnyttelsestilladelse. De har helt tilbage fra 2011 haft særvilkår, og har dermed vidst, at der politisk kunne blive ændret ved lovgivningen på området.”* Det fremgår endvidere, at der aktuelt pågår møder mellem Greenland Minerals og Råstofdepartementet hos den danske kammeradvokat, og Naaja Nathanielsen udtaler også, at det ikke er en hemmelighed, at der er advokater på begge side af bordet, da det potentielt kan ende i en retssag.

Børn og unges adgang til psykisk hjælp i Grønland: I en ny rapport offentliggjort d. 16. februar 2022, som Grønlands Børnerettighedsinstitution MIO har bedt VIVE om at udarbejde, fremgår det, at børn og unge i Grønland med psykisk mistrivsel tilbydes flere former for tilbud og indsatser. Men mangel på sagsbehandlere og personale forsinker visitation og hindrer i perioder gennemførelse af tilbud. Hyppig personaleudskiftning kan endvidere medføre et svækket tillidsforhold mellem børn og personale. Tværgående netværk på det sociale område og åben rådgivning samt væresteder bliver fremhævet til at løse nogle af problemerne. Rapporten bygger på 20 interviews med centrale aktører foretaget i foråret 2019 samt et desk-studie.

Coronasituationen: D. 10. februar 2022 bortfaldt krav om mundbind i offentlige lokaler og offentlig transport, forsamlingsloft og krav om coronapas. Der blev endvidere genåbnet for salg af alkohol og udskænkning i kommunerne Qeqertalik, Sermersooq og Kujalleq, da kommunerne ikke havde anmodet om forlængelse af det midlertidige forbud. Der vil fortsat være krav om vaccination ved indrejse til Grønland for ikke-bosiddende.

Naalakkersuisut oplyste i en pressemeddelelse, at baggrunden for lempelserne er, at restriktionerne vurderes ikke at udgøre en tilstrækkelig forskel i forhold til den ulempe, de påfører borgerne. Det understregedes, at smittespredningen er stor i hele landet og pandemien endnu ikke overstået.

Mikaela Engell